

Recensies

W. J. H. van Limburg Stirum, *ed.*, *Die Grafen van Limburg Stirum. Einleitung und abschließender Band der Geschichte der Grafen van Limburg Stirum und ihrer direkten Vorfahren 1-1* (Assen: Van Gorcum, 1976, cviii + 405 blz.).

Alle tegenwoordige leden van de familie der graven van Limburg Stirum stammen af van Otto Ernst Gelder I (1685-1769) die ruzie kreeg met zijn ouders omdat hij een meisje van Klinkenberg wilde trouwen dat naar hun mening ver beneden zijn stand was. Otto trouwde haar toch, vestigde zich daarop in Drenthe, verdiende goed met de ontginningen in de buurt van Meppel en ontpopte zich als een vooraanstaand lid van de Drentse ridderschap. Zijn afstammelingen kozen vaak een militaire loopbaan, zo ook Leopold, een kleinzoon van Otto Ernst Gelder I, die in 1813 lid is geweest van het driemanschap met Van Hogendorp en Van der Duyn van Maasdam. Maar ook andere leden van het geslacht hebben belangrijke functies in de maatschappij vervuld. Bovendien was Otto Ernst Gelder I natuurlijk geen onbekende *homo novus*, maar een telg uit een aanzienlijk geslacht, dat zijn naam ontleent aan een kasteel Hohenlimburg aan de Lenne, een zijrivier van de Ruhr en aan een landgoed Styrum, tegenwoordig een deel van de plaats Mülheim tussen Duisburg en Oberhausen. In de dertiende eeuw werden al bezitters van deze twee goederen vermeld en het kost niet zoveel moeite aan te tonen dat via allerlei illustere personen Otto Ernst Gelder en dus ook de tegenwoordige van Limburg Stirums van deze dertiende-eeuwers afstammen. Men kan nog verder teruggaan in de tijd, er kan aannemelijk gemaakt worden dat zij, via de heren van Altena-Isenberg, eveneens in het Ruhrgebied wonend, verwant waren met Erenfried, die vermeld wordt tussen de jaren 866 en 904 en die paltsgraaf van Lotharingen is geweest. Het is dan ook niet verwonderlijk dat verschillende leden van de familie zich hogelijk interesseren voor de genealogie van hun eigen geslacht.

Zij hebben de zaak echter wel zeer groots aangepakt. Ir. W. J. H. graaf van Limburg Stirum heeft al in 1951 contact gezocht met prof De Monté ver Loren om tot een groots opgezette familiegeschiedenis te komen. Deze wist een aantal vooraanstaande geleerden te interesseren en het resultaat was dat tussen 1961 en 1968 acht banden verschenen zijn over diverse aspecten van de geschiedenis der graven van Limburg Stirum: Gewin over de generaties vóór de dertiende eeuw, A. Hulshoff over de periode van 1200-1550 en A. P. van Schilfgaarde over de tijd na 1550 en vooral over de toen in Gelderland levende tak en hun bezittingen; in 1968 verscheen tenslotte een soort nalezing van de hand van niet minder dan zes verschillende auteurs. Eén van de verdiensten van al die delen was dat zij een groot aantal regesten van doorgaans onbekend materiaal bevatten alsmede uitvoerige leenregisters, waaruit wel blijkt dat de auteurs iets meer wilden geven dan slechts pure genealogie.

Het onderhavige, afsluitende deel had eigenlijk door De Monté ver Loren geschreven moeten worden, maar hij is in 1974 overleden en hij heeft kennelijk dit werk onafgemaakt laten liggen. Acht auteurs hebben deze taak daarom overgenomen en in betrekkelijk korte

tijd tot een goed einde gebracht, waarbij zij echter een vrij conventioneel genealogisch werk hebben gepubliceerd, met alle voor- en nadelen van het genre. Soms voelt de lezer bij de grauwe opsomming van generaties die alleen voor de afstammelingen interessant zijn, opeens de schok der herkenning als bijvoorbeeld Lumey van der Mark, de bekende watergeus, zijn plaats krijgt in het verwante geslacht der Van der Marks, heren van Lummen, een plaats in het Loonse, halfweg tussen Namen en Maastricht. Natuurlijk is het ook plezierig over betrouwbare stambomen te beschikken, maar daarbij moet men toch wel enkele distincties aanbrengen. De stambomen van na de dertiende eeuw staan wel vast en veel twijfels kan men daarover niet meer hebben, maar bij de stambomen uit de voorgaande eeuwen heerst een vergaande onzekerheid en zij zijn vaak niet meer dan hypothesen

En dan vind ik het irriterend als de auteurs - Wedekind, Arends - zich steeds beroepen op studies van anderen en niet de bronnen zelf aanhalen. Pure speculatie vult tenslotte de bladzijden die Wedekind heeft gewijd aan het mogelijke voorgeslacht van paltsgraaf Erenfried. Hij heeft eenvoudig in een aantal werken (geen bronnen!) over de vroege middeleeuwen naar andere Erenfriends of daarop gelijkende namen gespeurd. Natuurlijk vindt hij het een en ander, maar het lijkt me hooguit *Spielerei* om koning Hermenefridus der Thuringers uit de zesde eeuw in verband te brengen met paltsgraaf Erenfried van rond 900. Gewin heeft in een onbewaakt ogenblik dat verband ook gelegd en een slordig kattebelletje daarover is bij zijn nagelaten papieren gevonden. Ik vind het wat pretentief dat dit als een belangrijk document, in facsimile, wordt afgedrukt, alsof deze vrijblijvende inval, zonder bronvermelding, belangrijk bewijsmateriaal zou vormen. De oude graaf Van Limburg Stirum, die het initiatief tot de hele publicatie had genomen en deze financieel had mogelijk gemaakt, schrijft in een nawoord dan ook, dat de evangelist Mattheus de generaties van Christus tot 42 beperkt en niet verder teruggaat dan Abraham, dat ze met de Van Limburg Stirums nu ook al in de zesendertigste generatie sinds Erenfried de paltsgraaf zitten en dat hij persoonlijk deze ook graag als stamvader wil erkennen, met de generaties daarvoor kan hij moeilijk verwantschap voelen.

Vastere bodem krijgt de historicus natuurlijk onder de voeten na de dertiende eeuw en vooral sinds 1550, als bepaalde takken van de familie zich in de Nederlanden vestigen. Daarover schrijft de Utrechtse hoogleraar W. F. Prins verdienstelijke bladzijden, hoewel zijn belangstelling wel erg genealogisch gericht blijft. Ditzelfde geldt van het hoofdstuk van H. Horstmann over de oudste wapentekenen, waarbij de heraldiek als hulpwetenschap van de genealogie moet dienen. Hij toont overigens aan dat het oudste wapen der Van Limburg Stirums een roos geweest moet zijn en koppelt daaraan het voorstel om deze ook weer aan het huidige wapen toe te voegen. Ook hierbij blijkt weer dat het boek in de eerste plaats bestemd is voor de Van Limburg Stirums. Toch hebben we de gelegenheid aangegrepen om onze lezers opmerkzaam te maken op deze omvangrijke publicatie. Wie echter niet zozeer in genealogie is geïnteresseerd, zal waarschijnlijk meer van zijn gading vinden in de reeds vroeger verschenen banden dan in dit wel erg genealogisch georiënteerde inleidende deel.

H. P. H. Jansen

Hugo de Schepper, ed., *Bronnen voor de geschiedenis van de instellingen in België. Sources de l'histoire des institutions de la Belgique. Handelingen van het colloquium te Brussel. Actes du colloque de Bruxelles, 15-18-4-1975* (Brussel, 1977, 663 blz.).

Het is geen alledaags verschijnsel dat de referaten van een groots opgezet colloquium reeds spoedig in een verzorgde boekvorm worden gepubliceerd. Dit is wel geschied met de referaten van het instellingencongres, dankzij de goede zorgen van de secretaris, Hugo de Schepper.